

Aan de woordvoerders cultuur in de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Amsterdam, 13 januari 2026

Cultuur maakt wie we zijn, waar we vandaan komen, en hoe we vooruit kunnen. Investeren in cultuur is investeren in onze samenleving, in ons verdienvermogen, in onze democratie en weerbaarheid, in gelijke kansen en in oplossingen.

Na een reces van reflectie kijken we vooruit naar de formatie en een nieuwe kabinetsperiode, met de geopolitieke ontwikkelingen op ons netvlies. Langs de hierboven genoemde lijnen geven we u voor het Wetgevingsoverleg Cultuur op 19 januari aanstaande een aantal suggesties mee.

INVESTEREN IN CULTUUR IS INVESTEREN IN ONZE SAMENLEVING

Kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector zijn dragers voor en van onze samenleving. We delen verhalen en ideeën via een variëteit aan uitingen: films en festivals, monumenten en musea, concerten en architectuur, voorstellingen en videogames, boeken en bibliotheken, erfgoed en archieven, zang en dans. Miljoenen mensen, jong en oud, vinden er plezier, troost en inspiratie. De sector bereikt jaarlijks 87% van de bevolking. En 64% van de Nederlanders is actief betrokken bij een vorm van kunst- of cultuurbeoefening in de vrije tijd. Honderdduizenden vrijwilligers zetten zich in voor cultuur en erfgoed.

Het is onrustig in de wereld om ons heen: oorlogen, conflicten, polarisatie en instabiliteit. Deze razendsnelle ontwikkelingen vragen om een sterker Nederland. Een Nederland dat investeert in een weerbare samenleving, om te verdedigen wat ons lief is. Weerbaarheid betekent echter niet alleen een sterkere krijgsmacht. Weerbaarheid betekent ook het versterken van wie wij samen zijn, onze Nederlandse identiteit. Het [maatschappelijk noodpakket](#) dat wij afgelopen september namens een brede coalitie van sectoren aan u presenteerden zet die gedachte kracht bij.

- *Investeer in wat ons verbindt, in wat ons gezond houdt, in wat ons informeert. Dat vraagt om investeringen in cultuur, sport, nieuwsmedia, boeken en evenementen. Versterk de gemeenschap van onderop, daar waar mensen elkaar echt ontmoeten.*
- *Ontwikkel een langetermijnvisie en -agenda: stel een Nationaal Coördinator Maatschappelijke weerbaarheid aan, die maatschappelijke sectoren, overheden en beleidsterreinen verbindt en een langetermijnvisie op een weerbare samenleving te bewaakt.*

INVESTEREN IN CULTUUR IS INVESTEREN IN ONZE ECONOMIE

De culturele en creatieve sector is een groeisector met internationale uitstraling. Ze draagt direct €33 miljard bij aan het BBP (3,3%) en biedt werk aan 4,1% van de beroepsbevolking. De creatieve motor van onze economie vergroot de concurrentiekracht, versterkt het vestigingsklimaat en creëert waarde voor andere sectoren. De Triodosbank laat dit zien in het afgelopen week verschenen rapport [Voortuitgang door Verbeeldingskracht](#). Monumenten en groen erfgoed dragen significant bij aan aantrekkelijke binnensteden en hooggewaardeerde woonomgevingen.¹

Met een relatief kleine publieke investering genereert de sector een uitzonderlijk hoge maatschappelijke en economische opbrengst. Om deze multiplier verder aan te jagen heeft de overheid een aantal instrumenten in handen. Wij sluiten ons aan bij de Raad voor Cultuur die in [Ieder zijn aandeel](#) adviseert om 'de stabiliteit van de financieringsbasis van culturele organisaties te laten toenemen' en 'private bijdragen aan cultuur te laten toenemen'. De private cultuurfondsen beamen dit in hun recente [brief](#) aan de formerende partijen.

¹ [Zie Atlas voor Gemeenten 2015: Erfgoed](#) |

NB De input over erfgoed in deze brief is tot stand gekomen met inbreng van de Federatie Instandhouding Monumenten

- *Volg het advies van de Raad voor Cultuur en private cultuurfondsen en investeer om te beginnen 250 miljoen euro per jaar in de culturele en creatieve sector.*

Naast uw bevoegdheid op de begroting is aanpalende wet- en regelgeving belangrijk zodat ook de private partijen blijvend kunnen investeren in CCS². Zorg er ook voor dat eigenaren van monumenten ondanks sterk toegenomen bouw- en materiaalkosten kunnen blijven investeren in verduurzaming, funderingsherstel en herbestemming.

- *Leg jaarlijkse indexering van (monumenten)subsidies wettelijk vast.*
- *Behoud het lage btw-tarief voor cultuur, boeken, media en evenementen.*
- *Behoud en versterk de Geefwet en fiscale cultuurmaatregelen. Behoud en versterk loterijbijdragen aan cultuur. Sta de opbouw van weerstandsvermogen toe.*
- *Borg een internationaal gelijk speelveld, sluit aan bij Europese programma's, en introduceer een tax shelter.*

Het onderzoek [De impact van internationale culturele samenwerking voorbij de grenzen voorbij de cijfers](#), dat DutchCulture in opdracht van de gemeente Amsterdam afgelopen december publiceerde, laat zien dat internationaal cultuurbeleid niet alleen een economische motor is, maar ook een belangrijke rol vervult in de diplomatieke betrekkingen van ons land.

- *Houd het budget voor internationale culturele samenwerking op peil.*

INVESTEREN IN CULTUUR IS INVESTEREN IN ONZE DEMOCRATIE

Cultuur is een onmisbare pijler onder een vrije en weerbare samenleving. Vrijheid van expressie, media en kunst vormen het fundament van een gezonde democratie. Als de samenleving onder spanning staat, biedt de culturele en creatieve sector ruimte aan het vrije woord, artistieke expressie en dialoog. Kunstenaars, makers, ontwerpers, film en theaterproducenten en media dragen bij aan reflectie en meerstemmigheid.

Artistieke vrijheid

Incidenten bij culturele organisaties als gevolg van geopolitieke spanningen, discussies rond LHBTIQ+, jeugdtheater en polarisatiedruk nemen toe. Naast spanningen leidt dit tot extra kosten die moeten worden ingezet voor aanvullend onderzoek bij programmering, communicatie intern en extern en extra beveiliging voor makers, medewerkers en bezoekers. En dit leidt ook tot zelfcensuur bij makers en culturele organisaties. Kunsten '92 en het Verwey-Jonker Instituut presenteren deze maand een handreiking Weerbare Cultuursector in tijden van Polarisation. Het is belangrijk dat u als volksvertegenwoordiger pal staat voor de artistieke vrijheid van expressie.

- *Verdedig en veranker vrijheid en veiligheid van artistieke expressie. Bescherm artistieke vrijheid en vrijheid van meningsuiting als fundament van onze democratie, Neem het Thorbecke adagium, 'de regering is geen oordelaar van wetenschap en kunst' op in de wet op het specifiek cultuurbeleid en voorkom dat de antiterrorismewet deze vrijheid mogelijk inperkt.*
- *Pak bedreigingen aan en ondersteun organisaties zodat zij alle ruimte hebben om artiesten, makers, publiek en medewerkers een veilige plek te bieden.*

² [Bericht uit het veld - 'Schaarste in een wereld vol geld' - Cultuur+Ondernemen](#)

De publieke omroep

Een pluriforme publieke omroep, onafhankelijke media en een sterke cultuursector versterken maatschappelijke veerkracht - en daarmee onze democratische stabiliteit.

- *Om de publieke mediataak van de publieke omroep - het grootste podium van de Nederlandse kunst, cultuur en erfgoed - toekomstbestendig te houden, zijn vier elementen onmisbaar:*
 - *Gegarandeerde ruimte, en een zichtbaar en herkenbaar publiek podium, bij de publieke omroep voor cultuurprogramma's, fictie en documentaires.*
 - *Structureel budget voor het genre cultuur als onderdeel van de publieke mediataken in de volle breedte, en een overgangsbudget tot de start van de omroephuizen in 2029.*
 - *Fair pay voor makers en artiesten, als voorwaarde om kwaliteit en diversiteit te waarborgen.*
 - *Laagdrempelige en eerlijke toegang tot de publieke omroep voor producenten en makers.*

INVESTEREN IN CULTUUR IS INVESTEREN IN GELIJKE KANSEN

Iedereen verdient de kans om cultuur te ontdekken én eraan deel te nemen. Dat begint bij goed cultuuronderwijs, en zet zich voort in lokale podia, bibliotheken, musea, filmhuizen, koren en verenigingen. Zo wordt talent ontdekt, zelfvertrouwen gebouwd en sociale cohesie versterkt. Cultuur moet toegankelijk en bereikbaar zijn voor iedereen: betaalbaar en dichtbij, in alle regio's van het land.

Cultuuronderwijs

Alle leerlingen in Nederland moeten gelijke kansen krijgen op culturele vorming en burgerschapsvorming ongeacht het onderwijsniveau. De culturele sector wil samen met het onderwijs de verantwoordelijkheid dragen door betekenisvolle ervaringen en activiteiten te integreren binnen het cultuur- en burgerschapsonderwijs en buitenschoolse educatie. Om dit verder uit te bouwen en duurzaam te organiseren vragen we om een aantal maatregelen:

- *Zorg dat leerlingen binnen de leerlijn vmbo-mbo net zo veel kansen krijgen op het gebied van cultuuronderwijs als leerlingen die de havo/vwo leerlijn volgen. Kijk specifiek naar het aantal uren dat leerlingen per studiejaar in aanraking komen met kunst en cultuur (nu vmbo 10, havo 24, vwo 27 uur per jaar).*
- *Breid de co-matching van het Cultuurkaartsysteem zoals we dat nu binnen het vo en mbo kennen uit naar het primair onderwijs. Daardoor komt er een vast bedrag per jaar voor alle po-leerlingen in Nederland beschikbaar voor culturele activiteiten. Sinds 2022 zijn de beschikbare middelen voor cultuur binnen het primair onderwijs onderdeel geworden van de lumpsumfinanciering en daarmee niet meer herleidbaar naar aard en omvang van culturele activiteiten op school.*
- *Indexeer de rijksbijdrage voor de Cultuurkaart.*
- *Zorg voor betere ontsluiting van buitenschoolse educatie en/of participatie binnen het Programma School en Omgeving door meer variatie in financiering en regiepartners te faciliteren, zodat kunstencentra en sportverenigingen een grotere rol kunnen spelen. Overweeg daarbij een vast cultuur- en sportbudget per leerling in plaats van financiering per school, zodat de lokale sport- en culturele infrastructuur plekken worden waar kinderen hun talenten en vaardigheden verder kunnen ontwikkelen volgens de doelstellingen van het programma.*

Gemeentelijke en provinciale slagkracht

Iedereen verdient de kans om van cultuur te genieten en eraan deel te nemen. Daarom moet cultuur toegankelijk en bereikbaar zijn voor iedereen: betaalbaar en dichtbij, in alle regio's van het land. Gemeenten verkeren echter in een structurele capaciteits- én middelenkrapte.

- *Zorg daarom voor voldoende middelen in het gemeentefonds en in het provinciefonds zodat gemeenten en provincies structureel kunnen investeren in passende culturele voorzieningen.*
- *Zet Rijksbreed in op structurele versterking van lokale en regionale cultuurcapaciteit.*

Toegankelijkheid van cultuur voor iedereen wordt ook vergroot door het werken als één overheid. De [Code Interbestuurlijke Verhoudingen](#) en het recente advies [Samen bouwen aan resultaten](#) bieden daarvoor een bestaand fundament.

- *Maak afspraken over een gedeelde verantwoordelijkheid van rijk, provincies en gemeenten voor een sterk en toegankelijk cultureel ecosysteem.*
- *Werk als één overheid. Hiervoor is nodig:*
 - *Concretere afspraken tussen rijk, provincies en gemeenten.*
 - *Vermindering van bureaucratie door betere afstemming.*
 - *Vertrouwen als basis voor publieke investeringen.*

Wettelijke verankering van doelstellingen cultuurbeleid

Door heldere doelstellingen wettelijk vast te leggen wordt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van rijk, gemeenten en provincies voor kunst, cultuur, erfgoed en media geborgd. Dit vergroot de kansen voor iedereen in alle regio's om van cultuur te genieten en eraan deel te nemen.

- *Veranker de door de Raad voor Cultuur gehanteerde cultuurdoelen wettelijk:*
 - *Iedereen in Nederland kan deelnemen aan cultuur, ongeacht achtergrond, inkomen of woonplaats.*
 - *De overheid waarborgt een divers cultureel aanbod dat zowel het bestaande koestert als ruimte biedt voor het nieuwe.*
 - *Creatief en kunstzinnig talent krijgt de kansen en middelen om zich duurzaam te ontwikkelen.*
 - *Cultuur biedt een veilige ruimte voor kritische reflectie op samenleving en democratie.*
- *Werk aan een landsdekkende infrastructuur.*

Een toekomstbestendig cultuurbestel

Gelijke kansen in de cultuursector gaat ook over toegang voor culturele en creatieve makers en organisaties tot middelen voor cultuur. In dat kader hebben wij waardering voor het wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc), waarmee de subsidietermijn wordt verlengd van vier naar acht jaar. Met dit voorstel wordt uitvoering gegeven aan de [motie Van der Wal c.s.](#) en wordt een belangrijke stap gezet richting een stabiel en meer toekomstgericht cultuurbestel. Deze wens dragen wij al jaren uit, en is in lijn met adviezen van de Raad voor Cultuur, waaronder het [Briefadvies nieuw cultuurstelsel vanaf 2029](#) en [Ieder zijn aandeel](#).

- *Verleng de subsidietermijn van vier naar acht jaar. Pas maatwerk toe in de toekenning van meerjarensubsidies, met een looptijd van twee tot acht jaar.*

- *Maak het aanvragen van subsidie minder bureaucratisch en daarmee goedkoper. Werk vanuit vertrouwen.*

Tegelijk met de motie Van der Wal c.s. is de motie [Rooderkerk-Mohandis](#) aangenomen. De wetswijziging vormt een waardevolle eerste stap. Om tot een volwaardig en toekomstbestendig cultuurbestel te komen is nog een aantal vervolgstappen nodig. Wij onderschrijven het verzoek in het tweede deel van de motie Van der Wal c.s.

- *Laat de middelen die door vermindering van administratieve lasten vrijkomen volledig terugvloeien naar de sector.*

Fair Pay

Gelijke kansen op (toegang tot) eerlijke betaling voor alle werkenden in de culturele en creatieve sector moet de norm zijn. De motie van [Mohandis en Koops](#) draagt eraan bij dat dit vanzelfsprekend wordt in onze sector, waarin veel zzp'ers werkzaam zijn. Wij sluiten ons aan bij oproep in de [brief](#) van de Creatieve Coalitie en de Kunstenbond:

- *Versterk de positie van makers. Verbeter de bestaanszekerheid voor alle werkenden, zelfstandigen, makers en kunstenaars door eerlijke betaling en eerlijke contracten.*

AI-beleid

Artificiële intelligentie biedt veel mogelijkheden voor de culturele en creatieve sector. Tegelijkertijd bestaan er risico's, waarbij big tech bedrijven artistieke producten gebruiken zonder vergoeding.

- *Zorg daarom voor heldere regels over transparantie, toestemming en vergoeding in Europees verband.*
- *Stel een transitiefonds op voor makers die zich als gevolg van AI moeten omscholen en betrek de sector bij nationale en internationale ontwikkelingen.*

INVESTEREN IN CULTUUR IS INVESTEREN IN OPLOSSINGEN

Creatieve makers en ontwerpers helpen de samenleving vooruit met verbeeldingskracht en nieuwe ideeën. Of het nu gaat om de energietransitie, zorg, onderwijs of ruimtelijke ordening - de culturele en creatieve sector is in staat om complexe vraagstukken om te zetten in werkbare perspectieven en duurzame maatschappelijke oplossingen. De Boekmanstichting bracht dit afgelopen jaar treffend in beeld, tijdens een [congres](#) en het tijdschrift [Boekman #144](#). Het onderzoek [In de Schijnwerpers](#) (in opdracht van uw kamer in 2023 door Berenschot uitgevoerd) toont aan dat er nog veel onbenutte groeipotentie is voor de culturele sector, door bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

- *Stimuleer samenwerking van onze sector met andere domeinen zoals zorg, welzijn en onderwijs. Zo bouwen we samen aan een mentaal, fysiek en sociaal weerbaarder Nederland.*

Gezondheid & cultuur

Onderzoek laat zien dat kunst en cultuur verlichtend kunnen zijn voor zowel de mentale als fysieke gezondheid. De financiering door de ministeries van OCW en VWS van projecten op het snijvlak van cultuur, zorg en welzijn is nu alleen kortdurend. Een structurele aanpak van dit gezamenlijke belang is noodzakelijk. In [bestuurlijke afspraken cultuurbeoefening 2025 - 2028](#) die het ministerie van OCW, de VNG en het IPO vorig jaar januari hebben ondertekend, gaat het over 'het versterken van de samenwerking met andere domeinen, zoals zorg, welzijn en onderwijs. Zowel beleidsmatig als in de uitvoering.' De inzet van kunst, cultuur de creatieve sector kan de kosten voor gezondheidszorg verlagen.

- *Neem kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector op in het gezondheidsbeleid. Buig projectfinanciering voor instrumenten om naar structurele financiering.*

Ruimtelijke ordening

Nederland wordt heringericht. In de [Ontwerp-Nota Ruimte](#), die afgelopen september is gepubliceerd, staan de belangrijkste keuzes voor de ruimtelijke ordening van Nederland tot en met 2050 beschreven. Wij zijn blij dat er een ontwerp ligt voor een rijksnota over ruimtelijke ordening. Er staan zeer waardevolle zaken in, zoals het toegenomen belang van erfgoed in het nationale Ruimtelijke Ordeningsbeleid. Verbeter de definitieve Nota Ruimte en de Aanpak Erfgoed en Leefomgeving op de volgende manieren:

- *Benut bestaande gebouwen en gebieden beter. Koppel erfgoed aan grote ruimtelijke veranderingen, zoals klimaatadaptatie, verduurzaming van onze economie en landbouw en de woonopgave.*
- *Betrek de ontwerpsector en de culturele en creatieve sector bij de Uitvoeringsagenda die is aangekondigd.*
- *Ontwikkel een concreet afwegingskader voor de borging van het belang van erfgoed en cultuurlandschappen. Zo'n kader geeft duidelijkheid over wat wel en wat niet kan.*
- *Zorg bij de herinrichting van Nederland voor voldoende culturele voorzieningen binnen bereik van inwoners.*

Duurzaamheid

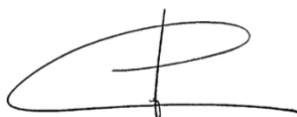
In het advies [Cultuur Natuurlijk](#) doet de Raad voor Cultuur aanbevelingen om de verbeeldingskracht en veranderkracht van cultuur beter te benutten bij de enorme duurzaamheidsopgave waarvoor Nederland staat. Kunsten '92 is recent met het [Programma Duurzame Cultuursector](#) gestart. Het doel is om de verduurzaming van de culturele en creatieve sector te versnellen en om de culturele en creatieve sector mee te laten werken aan verduurzaming in andere domeinen.

- *Stimuleer de inzet van de culturele en creatieve sector bij de duurzaamheidsopgaven in ons land.*

Wij wensen u een vruchtbaar debat. Mocht u vragen hebben of nadere toelichting wensen, dan zijn wij uiteraard gaarne bereid om met u in gesprek te gaan.

Astrid Weij
directeur Kunsten '92

Jeroen Bartelse
voorzitter Kunsten '92